

SUSTENABILITATEA COLECȚIEI PRIVIND MEMORIA ȘI ISTORIA LOCALĂ/INSTITUȚIONALĂ

Ecaterina DMITRIC

Rezumat: *Articolul accentuează rolul bibliotecii în formarea și consolidarea culturii memoriei locale și instituționale în contextul societății informației și cunoașterii. Biblioteca este prezentată ca garant al autenticității, veridicității și transmiterii responsabile a patrimoniului cultural, fiind o instituție de bază în colectarea, conservarea și valorificarea memoriei comunitare. Alături de muzee și arhive, aceasta îndeplinește o funcție patrimonială esențială, contribuind la păstrarea și promovarea moștenirii culturale pentru generațiile prezente și viitoare prin care memoria culturală urmărește semnificația și identitatea unei comunități. Responsabilitatea bibliotecilor în dezvoltarea unei culturi a memoriei durabile, critice și incluzive se manifestă prin multiple dimensiuni: crearea de colecții documentare reprezentative pentru diversitatea culturală locală, facilitarea accesului public la informație și la resurse educaționale, organizarea de programe și evenimente care stimulează reflecția asupra trecutului și dialogul intergenerațional.*

Cuvinte-cheie: *memorie locală și instituțională, cultura memoriei, colecția „Memoria și istoria locală”.*

Abstract: *This article substantiates the role of the library in formation and consolidation of local and institutional memory culture in a context of information and knowledge society. Library is presented as a guarantor of authenticity, veracity and responsible transmission of cultural heritage, being a basic institution in collection, conservation and valorization of community's memory. Along with museums and archives, it fulfills an essential patrimonial function, contributing to preservation and promotion of cultural heritage for present and future generations through which cultural memory preserves the significance and identity of a community. Responsibility of libraries in development of a sustainable, critical and inclusive memory culture is manifested through multiple dimensions: creation of documentary collections representative of local cultural diversity, facilitating public access to information and educatio-*

nal resources, organisation of programs and events that foster reflection on the past and encourage intergenerational dialogue.

Keywords: *local and institutional memory, memory culture, „Memory and local history” collection.*

În condițiile societății informației și a societății cunoașterii, bibliotecii îi revine responsabilitatea să se afirme ca garant al autenticității, al veridicității și al transmiterii responsabile a memoriei culturale locale. Cultura memoriei locale nu poate fi concepută în absența bibliotecii, deoarece reprezintă instituția care colectează, conservă și transmite povestea comunității din generație în generație, în conformitate cu una din funcțiile de bază privind valorificarea patrimoniului cultural și sprijinirea pluralității culturilor [8]. O clarificare în acest sens o găsim în lucrările de specialitate unde se subliniază faptul că „bibliotecile, alături de muzee și arhive, sunt instituțiile publice cu rol patrimonial, având menirea de a colecta, prelucra, conserva și valorifica moștenirea culturală, științifică a unei națiuni, comunități și de a o face cunoscută la nivel local, național, internațional, precum și generațiilor viitoare” [11]. Din această perspectivă, biblioteca nu este doar un depozitar pasiv al documentelor, ci și un actor cultural, implicat în procesele de selecție, interpretare și mediere a patrimoniului.

Cultura memoriei locale derivă din cultura memoriei care reprezintă ansamblul practicilor sociale, instituționale și simbolice prin care o comunitate își conservă, transmite și reinterpretează patrimoniul cultural și intelectual. Dr. J. Assmann subliniază că memoria culturală nu urmărește fidelitatea factuală, ci semnificația și identitatea. Ea este orientată spre sens, nu spre obiectivitate istoriografică [1]. În această ordine de idei, memoria locală apare ca o formă particularizată a memoriei culturale a unui spațiu concret sau o comunitate determinată. Ea se constituie prin selecție, valorificând evenimente, personaje, locuri și practici care capătă relevanță simbolică pentru comunitatea respectivă. Nu toate faptele trecutului sunt păstrate, ci doar acelea care pot fi integrate într-o poveste identitară despre „cine

suntem” și „ce valori ne definesc”. Din această perspectivă, trecutul devine resursă identitară, utilizată pentru legitimarea prezentului și pentru perspectivele viitorului. Memoria nu reproduce istoria ca succesiune exhaustivă de fapte, ci o reconfigurează narativ, transformând experiențe colective în simboluri, mituri fondatoare sau exemple morale. Prin această funcție, biblioteca devine facilitatoarea culturii memoriei locale care contribuie la menținerea unui sentiment de apartenență colectivă, oferind comunității un spațiu de conservare, interpretare și reactivare a trecutului. Astfel, biblioteca reprezintă un actor cultural activ, care mediază relația dintre generații și stabilește conexiuni simbolice între memoria individuală și cea colectivă. Valorificarea colecțiilor speciale în vederea constituirii și conservării memoriei locale (publicații locale, arhive, mărturii orale, fotografii, periodice etc.) permite bibliotecii să organizeze, să contextualizeze și să legitimeze narațiunile privind istoria și identitatea comunității. În același timp, prin activitățile organizate precum expoziții tematice, lansări de carte, ateliere educaționale sau proiecte de istorie orală, ea creează context de dialog și reflecție asupra trecutului. Astfel, biblioteca facilitează accesul la resurse, dar și participarea comunității la procesul de construire a sensului, consolidând coeziunea socială și conștiința propriei identități.

Potrivit recomandărilor UNESCO privind conservarea patrimoniului documentar, inclusiv în formă digitală, și accesul la acesta, un document reprezintă un obiect care integrează un conținut informațional, fie în formă analogică, fie digitală, împreună cu suportul material sau tehnologic pe care acesta este înregistrat [8]. Conținutul informativ poate include semne sau coduri (precum textul), imagini statice ori dinamice și sunete, care pot fi expuse copierii sau migrării pe alte suporturi. De asemenea, conform acestor recomandări, patrimoniul documentar cuprinde documente individuale sau colecții de documente care dețin o valoare semnificativă și durabilă pentru o comunitate, o cultură, un stat ori pentru umanitate în ansamblu, a căror deteriorare sau pierdere ar constitui o diminuare prejudiciabilă a memoriei colective. Acesta trebuie să fie permanent accesibil și

susceptibil de reutilizare, fără restricții nejustificate, în beneficiul comunității. Prin natura sa, patrimoniul documentar oferă instrumente necesare pentru înțelegerea istoriei sociale, politice și colective, precum și a dimensiunilor individuale a experienței umane. Totodată, el poate contribui la promovarea bunei guvernări și la susținerea dezvoltării durabile. Pentru fiecare stat, patrimoniul documentar reprezintă expresia memoriei, contribuind, în mod esențial, la definirea identității colective.

Din perspectivă biblioteconomică, cultura memoriei locale reprezintă un ansamblu de practici profesionale: dezvoltarea colecțiilor, conservarea patrimoniului, digitizarea, asigurarea accesului deschis și garantarea autenticității documentelor. Bibliotecile contemporane trebuie să fie păstrătoare ale unei memorii comunitare și un partener de încredere al autorităților și instituțiilor comunitare în demersul lor de a realiza proiecte și activități [10].

Conform liniilor directoare IFLA, bibliotecile publice trebuie să fie agenți activi în comunitate pentru achiziționarea, prezervarea și promovarea culturii memoriei locale în toată diversitatea sa [6]. Colecțiile de istorie locală, arhivele comunitare, expozițiile tematice și programele culturale contribuie la reflectarea identității colective și la consolidarea coeziunii sociale. Astfel, biblioteca publică are un rol determinant în conservarea memoriei comunitare prin:

- constituirea colecțiilor de istorie locală;
- arhivarea publicațiilor locale;
- colectarea mărturiilor orale;
- organizarea de expoziții tematice și evenimente culturale;
- digitizarea patrimoniului local.

Digitizarea patrimoniului reprezintă una dintre cele mai importante transformări contemporane în domeniul biblioteconomic. În contextul transformărilor digitale, rolul său patrimonial capătă noi valențe, presupunând integrarea tehnologiilor informaționale pentru asigurarea accesului deschis, a vizibilității și a prezervării pe termen lung a resurselor documentare. Astfel, biblioteca devine un spațiu al continuității culturale, în care trecutul este reinterpretat și valorificat în dialog cu prezentul, în

beneficiul comunității și al generațiilor viitoare.

Reproducerea digitală ridică probleme ale autenticității documentului. Ghidul de digitizare al Bibliotecii Naționale a României subliniază importanța metadatelor tehnice și administrative pentru validarea obiectului digital și confirmarea faptului că acesta nu a fost alterat [5]. Autenticitatea devine astfel o responsabilitate profesională, asigurată prin standarde tehnice și proceduri riguroase. Din perspectivă filosofică, autenticitatea presupune fidelitate față de sursa originală și integritate ontologică a documentului. În biblioteconomie, această dimensiune se manifestă prin conservarea integrității fizice și digitale a resurselor informaționale, în special în cadrul unor experiențe biblioteconomice orientate spre valorificarea și protejarea memoriei locale. În acest sens, un exemplu relevant îl constituie Biblioteca Națională Digitală (BND) „Moldavica”, gestionată de Biblioteca Națională a Republicii Moldova, care oferă acces integrat la moștenirea culturală scrisă, inclusiv cărți, manuscrise, cărți vechi și rare, periodice naționale vechi, colecția de cărți poștale, colecția de hărți, colecția de ex-libris, muzică tipărită veche, Tiraspol – Balta etc. BND „Moldavica” este conectată la Biblioteca Europeană (TEL) – un program, derulat la nivelul Uniunii Europene [4]. În așa mod, Biblioteca Națională asigură atât conservarea fizică a patrimoniului, cât și accesibilitatea acestuia în format digital, contribuind la democratizarea memoriei culturale.

Una dintre experiențele relevante ale bibliotecilor publice din Republica Moldova este cea a Bibliotecii Municipale „Mihail Sadoveanu” din Soroca, care promovează și facilitează accesul la colecțiile de memorie locală prin valorificarea și partajarea documentelor în cadrul compartimentului online „Istorie și memorie locală” de pe site-ul instituției [3]. Prin accesul la arhive, fotografii, documente și mărturii locale, biblioteca sprijină cercetarea istorică, educația nonformală și implicarea civică, consolidând sentimentul de apartenență colectivă și promovând conștientizarea patrimoniului cultural al localității.

Bibliotecile universitare contribuie la cultura memoriei prin conservarea producției științifice și academice. Un exemplu re-

levant în acest sens ține de elaborarea și asigurarea accesului la repozitoriile instituționale care constituie memoria intelectuală a universității. Prin intermediul repozitoriilor instituționale și politicilor de acces deschis, bibliotecile universitare susțin circulația ideilor și asigură continuitatea și autenticitatea cercetării științifice.

Compartimentul de pe site-ul Bibliotecii Județene „Octavian Goga” din Cluj, România, intitulat „Colecții speciale, memorie și cunoaștere locală” oferă acces la carte veche românească și străină, carte rară și manuscrise, periodice vechi, fotografii și alte documente noncarte, păstrătoare a istoriei clujene [2]. Este un exemplu de valorificare sistematică a patrimoniului local, reunind informații istorice și bibliografice relevante pentru comunitate. Aceste inițiative evidențiază funcția bibliotecii publice de mediator între trecut și prezent.

În epoca digitală, responsabilitățile bibliotecilor în raport cu cultura memoriei se diversifică și se intensifică, ceea ce impune garantarea accesului echitabil, asigurarea autenticității surselor, combaterea dezinformării și dezvoltarea unor parteneriate locale/naționale.

În contextul culturii memoriei, accesul echitabil înseamnă posibilitatea tuturor cetățenilor de a consulta surse autentice, ediții originale, documente de arhivă, colecții patrimoniale și colecții digitale. Importanța metadatelor de preservare pentru validarea obiectului digital și confirmarea integrității acestuia reprezintă o garanție a autenticității și evită riscul informației distorsionate.

Valorificarea memoriei locale presupune contextualizare istorică, interpretare critică și integrarea documentelor în discursul cultural contemporan. Biblioteca funcționează astfel ca intermediar între trecut și prezent, între tradiție și modernitate. Circulația rapidă a informațiilor digitale facilitează răspândirea narativelor false sau distorsionate. Biblioteca are responsabilitatea de a dezvolta competențe de cultura informației care includ:

- capacitatea de evaluare critică a surselor;
- identificarea informațiilor verificate;
- înțelegerea contextului istoric și cultural al documentelor;
- recunoașterea manipulării și propagandei.

Educația în domeniul informației devine o componentă esențială a culturii memoriei, deoarece memoria colectivă poate fi alterată prin reinterpretări ideologice sau selective. În acest sens, bibliotecile publice și universitare oferă acces la documente însoțite de metadate, explicații și referințe care clarifică proveniența și relevanța lor. Astfel, biblioteca nu doar conservă memoria, ci și o protejează de distorsiuni, contribuind la consolidarea unei culturi a responsabilității informaționale.

Concluzii

Responsabilitățile bibliotecilor în formarea și dezvoltarea culturii memoriei locale sunt multiple și complexe în contextul actual. Acestea includ asigurarea accesului echitabil la surse autentice, documentarea colecției de memorie locală, dezvoltarea parteneriatelor instituționale. În contextul unei societăți de suprasaturație informațională și vulnerabilitate la manipulare, biblioteca devine garant al autenticității și al integrității culturale. Astfel, cultura memoriei locale, dincolo de dimensiunea sa patrimonială, îndeplinește o funcție civică și educațională, contribuind la formarea conștiinței identitare, la consolidarea responsabilității comunitare și la transmiterea valorilor generațiilor viitoare.

Biblioteca ocupă un loc central în cultura memoriei, indiferent de specificul colecțiilor sale. Bibliotecile publice asigură conservarea memoriei comunitare; bibliotecile naționale gestionează memoria patrimonială a statului; bibliotecile universitare păstrează memoria academică și științifică.

Prin proiectele privind dezvoltarea patrimoniului cultural sau proiectele de digitizare și valorizare a colecțiilor, bibliotecile din Republica Moldova demonstrează capacitatea instituțională de adaptare la provocările contemporane.

În epoca digitală, „bibliotecile sunt recunoscute ca fiind competente în conservarea și arhivarea patrimoniului documentar, devenind astfel păstrătoare ale memoriei culturale locale, regionale și naționale”[9]. Cultura memoriei locale reprezintă o prioritate fundamentală în organizarea colecțiilor de bibliotecă și oferirea accesului în contextul actual digitalizat. Astfel, bibliotecile asigură continuitatea memoriei colective, facilitând cerce-

tarea științifică și promovarea identității culturale. Din această perspectivă, cultura memoriei locale capătă o dimensiune dinamică, care consolidează rolul de gardieni ai memoriei, adaptându-se noilor realități tehnologice fără a-și pierde misiunea de a conserva, organiza și transmite cunoașterea generațiilor viitoare.

Referințe bibliografice

1. ASSMANN, Jan. *Cultural Memory and Early Civilization: Writing, Remembrance, and Political Imagination*. Cambridge University Press, 2011, 320 p. ISBN 978-0-521-76381-3 (hbk.), ISBN 978-0-521-18802-9 (pbk.). Disponibil: https://www.academia.edu/38303747/Assmann_Jan_Cultural_Memory_and_Early_Civilization [accesat 2026-02-14].
2. BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ „OCTAVIAN GOGA” CLUJ. *Colecții speciale, memorie și cunoaștere locală*. Disponibil: https://new.bjc.ro/?page_id=2477 [accesat 2026-02-14].
3. BIBLIOTECA MUNICIPALĂ „MIHAIL SADOVEANU” SOROCA. *Istorie și memorie locală*. Disponibil: <https://bp-soroca.md/index.php/istorie-si-memorie-locala/> [accesat 2026-02-14].
4. BIBLIOTECA NAȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA. *Moldavica: Biblioteca Națională Digitală*. Pagina web. Disponibil: <http://www.moldavica.bnrm.md/> [accesat 2026-02-14].
5. *Ghid de digitizare – pilonul tematic „biblioteci” – versiunea 01 / 30.10.2009*. Disponibil: https://oldsite.bibnat.ro/dyn-doc/Ghid%20de%20digitizare_Pilonul%20tematic_Biblioteci_versiunea01_25_11_2009.pdf [accesat 2026-02-12].
6. *IFLA Public Library Service Guidelines. 2nd, completely revised edition*. Disponibil: <https://repository.ifla.org/rest/api/core/bitstreams/38972f05-5a77-46ce-a67f-aaa7c7e3eb42/content> [accesat 2026-02-12].
7. *IFLA/UNESCO Manifesto for Digital Libraries*. Disponibil: <https://www.ifla.org/files/assets/digital-libraries/documents/ifla-unesco-digital-libraries-manifesto.pdf> [accesat 2026-02-12].
8. Lege cu privire la biblioteci: nr. 160 din 20.07.2017. *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*. 2017, nr. 301-315. Disponibil: <https://>

- www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=120694&lang=ro [accesat 2026-02-12].
9. *Manifestul Bibliotecii Publice IFLA UNESCO 2022*. Disponibil: <https://www.bnrm.md/wp-content/uploads/2014/06/IFLA-UNESCO-Public-Library-Manifesto-2022.pdf> [accesat 2026-02-12].
 10. TÎRZIMAN, Elena. Contemporary library and its role in the community. *Revista Română de Biblioteconomie și Știința Informării*. 2018, vol. 14, pp. 55-63. ISSN 1841-1940. Disponibil: <https://www.cceol.com/search/article-detail?id=699461> [accesat 2026-02-17].
 11. TÎRZIMAN, Elena. Semnalarea și valorificarea patrimoniul documentar din bibliotecile românești prin activități editoriale. *Biblioteca. Revistă de bibliologie și știința informării*. 2025, nr. 2, pp. 3-7. ISSN 2668-618X, ISSN-L 1220-3386. Disponibil: https://bibnat.ro/wp-content/uploads/2025/10/Revista-Biblioteca-1_2025_site.pdf [accesat 2026-02-14].
 12. UNESCO. *Recommendation concerning the preservation of, and access to, documentary heritage including in digital form*. (17 November 2015). Disponibil <https://www.unesco.org/en/legal-affairs/recommendation-concerning-preservation-and-access-documentary-heritage-including-digital-form?hub=1081> [accesat 2026-02-12].
 13. WELBURN, William; Veronda PITCHFORD; Camila ALIRE; Malore BROWN; Karen E. DOWNING et al. *Memory, authenticity and cultural identity: the role of library programs, services and collections in creating community*. Disponibil: https://www.researchgate.net/publication/237431413_Memory_Authenticity_and_Cultural_Identity_The_Role_of_Library_Programs_Services_and_Collections_in_Creating_Community [accesat 2026-02-17].